

Programma AOSL-symposium

Proeve(n) van onderzoek in de school

9 juni 2016, 13.00 -17.30 uur

Fontysgebouw / Schouwburg Sittard

Presentaties van praktijkonderzoek,
vóór en dóór aanstaande en zittende leraren

Plenaire lezing
door Pedro de Bruyckere, lerarenopleider en pedagoog

Intermezzi
door Martijn Kardol, winnaar Leids Cabaretfestival 2016

Bernardinuscollege, Beroepscollege Parkstad Limburg, Blariacumcollege, BC Broekhin,
Charlemagne College, Connect College, DaCapo College, Graaf Huyn College,
LVO Maastricht, LVO Parkstad, LVO Weert, Sintermeertencollege, S.G. Sophianum,
Trevianum Scholengroep, S.G. Sint Ursula, Fontys Lerarenopleiding Sittard, Welten-instituut
(Open Universiteit), TIER (Universiteit Maastricht), School of Business and Economics
(Universiteit Maastricht)

www.aosl.nl

Inhoud

Voorwoord.....	3
1. Programma	4
2. Praktische informatie	5
3. Informatie voor presentatoren en zaalvoorzitters	7
4. Overzicht posterpresentaties onderzoek 3 ^e -jaars FLOS-studenten.....	9
5. Beschrijvingen 1 ^e parallelsessie: 4 ^e -jaars FLOS-studenten.....	11
6. Beschrijvingen 2 ^e parallelsessie: zittende leraren en promovendi.....	17

Voorwoord

Geachte symposiumdeelnemers,

Van harte welkom op de 5^e achtereenvolgende editie van het AOSL-symposium, dit jaar getiteld *'Proeve(n) van onderzoek in de school'*. Het symposium is inmiddels uitgegroeid tot een bekend regionaal podium voor scholen, leraren en studenten om de aanpak en opbrengsten van eigen ontwikkel- en onderzoekswerk met elkaar te delen.

De ambitie van het samenwerkingsverband AOSL is om via de opleiding en professionalisering van leraren een bijdrage te leveren aan voortgezet onderwijs waarin alle leerlingen zich optimaal kunnen ontplooiën. Samenwerking bij het verbinden van opleiding, onderzoek en school-ontwikkeling betekent voortdurend in beweging blijven en afstemmen op elkaar. Het symposium is in dat kader een belangrijke ontmoetingsplaats.

Ook in deze lustrumeditie wordt binnen een aantal hoofdthema's weer een gevarieerd aanbod gepresenteerd. Er zijn onderzoeksbijdragen van FLOS-afstudeerders en van zittende leraren. Die worden in een tiental aparte presentatieruimtes in twee rondes aangeboden. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om tijdens twee (wissel)rondes posterpresentaties te bekijken en naar aanleiding daarvan in gesprek te gaan met studenten die op diverse scholen kleinschalig onderzoek uitvoerden.

Als start van het symposium gaat lerarenopleider en pedagoog Pedro de Bruyckere in op de vraag: "Wanneer kun je experts vertrouwen?" Er komen dagelijks nieuwe inzichten in de krant en de media over onderwijs. Vaak zijn deze interessant, maar even vaak verwarrend en tegenstrijdig. Hoe kun je dan door de bomen het bos zien en welke nieuwe inzichten over onderwijs volg je beter niet en welke wel?" Aan het begin en het slot van het symposium geeft Martijn Kardol zijn cabaretseke kijk op onderwijs, onderzoek en leraren.

Voor studenten worden twee presentatieprijzen toegekend (beste presentatie door 4e jaars en de beste poster van 3e jaars). Daarnaast wordt voor het eerst de AOSL-FLOS-prijs voor het beste AfstudeerPraktijkOnderzoek (APO) van FLOS-bachelor studenten toegekend. De genomineerden voor deze prijs zijn: Vera Ritzen (EN), Joyce Hamers (NE), Jori Videc (GE), Josien Verheijden (NE), Kevin Slapak (AA) en Mark Frank (WI).

Ik wens u allen ook dit jaar weer een inspirerende en plezierige middag toe.

Namens de AOSL-symposiumcommissie 2016
Dr. Frank Crasborn, voorzitter

***Volgend jaar vindt het AOSL-symposium plaats op donderdagmiddag 1 juni 2017.
Ook dan bent u weer van harte welkom.***

1. Programma

*Het eerste en plenaire deel van het symposium vindt plaats in de **Grote Zaal** van de Sittardse Schouwburg. Zaal bereikbaar via ingang belendende Fontysgebouw, Mgr. Claessensstr. 4, Sittard.*

Vanaf 12.45 uur: **Inloop en ontvangst** deelnemers symposium met koffie/thee
Tevens eerste mogelijkheid bekijken posterpresentaties

13.15 uur: **Opening** door dr. Frank Crasborn, associate lector Fontys Lerarenopleidingen

13.30 uur: **Intermezzo** door cabaretier Martijn Kardol

13.45-14.15 uur: **Keynote** 'Wanneer kun je experts vertrouwen?' door Pedro de Bruyckere

*Het tweede deel van het symposium vindt plaats in **het Fontysgebouw**
(voor exacte locatie zie de symposium-bewegwijzering in het gebouw en vraag de student-hosts)*

14.15-14.45 uur: **Wisselronde** en posterpresentaties (met koffie/thee)

14.45-15.45 uur: **1^e ronde** parallelsessies met onderzoekspresentaties

15.45-16.15 uur: **Wisselronde** en posterpresentaties (met koffie/thee)

16.15-17.15 uur: **2^e ronde** parallelsessies met onderzoekspresentaties

*Het slot van het symposium vindt plaats in de **Collegezaal 0.13A***

17.20 uur: **Prijsuitreiking** beste presentaties en beste APO door Frank Crasborn

17.30 uur: **Intermezzo** door cabaretier Martijn Kardol

17.45 uur: **Sluiting** en nazit met drankje en hapje (restaurant Fontys)

2. Praktische informatie

Symposiumcommissie

- Frank Crasborn f.crasborn@fontys.nl
- Jo Gardeniers p.gardeniers@fontys.nl
- Sandra Bisschop sbisschop@aosl.nl
- Marlies Vissers m.visserscornelussen@fontys.nl

Symposiumlocatie

Fontys Lerarenopleiding Sittard
Mgr. Claessensstraat 4
6131 AJ Sittard
Tel. 08850-77088

Bereikbaarheid en parkeren

Met de trein. Vanaf station Sittard is het 5 minuten lopen naar het Fontysgebouw dat naast de Sittardse schouwburg ligt. Komt u met de auto dan kunt u vlakbij betaald parkeren:

- In de parkeerkelder van het Fontysgebouw (beperkt aantal plaatsen)
- Op de gemeentelijke parkeerplaats direct naast het parkeerterrein van Fontys
- Op de gemeentelijke parkeerplaats aan het einde van de parallelweg (sporthal)

Deelname studenten

Voor 3^e- en 4^e-jaars FLOS-studenten is actieve aanwezigheid op de symposiummiddag verplicht.

Zelf inschrijvingsticket uitprinten en meenemen

Nadat u heeft ingeschreven ontving u per e-mail een digitaal toegangsticket met daarop een barcode. Gelieve dit ticket zelf uit te printen en mee te nemen als toegangsbewijs.

U hoeft niet apart in te schrijven voor de presentaties tijdens de parallelsessies. Die kunt u ter plekke kiezen.

Ontvangst, badge en symposiumboekje

De ingang voor het congres is de hoofdingang van het Fontysgebouw (Mgr. Claessensstraat 4 te Sittard).

Vanaf 12.45 uur kunt u zich aanmelden bij de informatiebalie. U ontvangt dan een badge met uw naam, het gedrukte symposiumboekje en een kopje koffie/thee.

Tevens eerste mogelijkheid bezichtigen posterpresentaties.

Infobalie en symposiumsecretariaat

Tijdens de symposiummiddag is de informatiebalie, tevens symposiumsecretariaat, permanent operationeel. U kunt hier tijdens het symposium terecht met logistieke en praktische vragen.

Sandra Bisschop en Marlies Vissers zullen u te woord staan. U kunt hen op die dag ook telefonisch bereiken via de conciërge onder nummer 08850-79611.

Kiezen van presentaties in twee parallelsessies

Na het plenaire openingsdeel vinden er twee rondes met parallelsessies plaats. Per ronde kunt u één parallelsessie kiezen. Elke sessie duurt 60 minuten.

Aan de hand van de informatie in dit boekje kunt u vooraf of tijdens het symposium sessies kiezen.

- U kunt niet vooraf intekenen voor bepaalde sessies. Op het symposium gaat u naar de sessies waar uw interesse naar uit gaat. Daarbij geldt het adagium 'vol is vol'.
- Tijdens een sessie van 60 minuten kunt u niet wisselen naar een andere parallelsessie.

Posterpresentaties in twee wisselrondes

Naast het volgen van onderzoekpresentaties in twee aparte rondes, kunt u tijdens twee wisselrondes in gesprek gaan met de makers van de onderzoekposters. Deze vorm maakt een actieve en meer persoonlijke uitwisseling met de onderzoekers mogelijk. Verderop in het programmaboekje treft u de titels van alle presentaties en posters aan, zodat u voor u interessante posters vooraf kunt selecteren.

Prijsuitreiking beste presentatie en poster

De presentaties en posters van 3^e- en 4^e-jaars FLOS-studenten worden door een onafhankelijke jury beoordeeld. Aan het eind van de middag worden de prijzen uitgereikt voor de beste presentatie en de beste poster. Van studenten wordt verwacht dat ze bij de prijsuitreiking aanwezig zijn.

Prijsuitreiking 'Beste Afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Dit jaar wordt voor het eerst de AOSL-FLOS-prijs voor het 'Beste AfstudeerPraktijkOnderzoek (APO)' van FLOS-bachelor studenten toegekend.

Een deskundige jury, bestaande uit dr. Wendy Kicken, (Open Universiteit), dr. Paul Hennissen (De Nieuwste Pabo) en dr. Frank Crasborn (Fontys Lerarenopleiding) kiest op basis van een aantal beoordelingscriteria uit de zes genomineerde APO's de prijswinnaar.

Helpdesk media-ict

Zaalvoorzitters en presentatoren kunnen bij problemen met de mediavoorzieningen om assistentie ter plaatse vragen via telefoon 06-50242119. Eddie Geraerds Thesingh zal u dan van dienst zijn.

Koffie en thee

Koffie en thee zijn doorlopend gratis beschikbaar in het restaurant van het Fontysgebouw.

Nazit

Na de afsluiting kunt u onder het genot van een drankje en een hapje napraten over de symposiummiddag.

**Het volgende AOSL-symposium vindt plaats op donderdag 1 juni 2017
Ook dan bent u weer van harte welkom!**

3. Informatie voor presentatoren en zaalvoorzitters

Hieronder treft u **per ronde met parallelsessies** de formats en richtlijnen voor het verloop van de sessies aan:

- Er zijn twee rondes met elk ongeveer 10 parallelsessies waaruit gekozen kan worden door deelnemers.
- Beide rondes duren precies 60 minuten. Tijdens een ronde kan door deelnemers niet van lokaal gewisseld worden.
- Tussen de twee rondes met parallelsessies is er 30 minuten tijd om te wisselen naar het lokaal van de gekozen sessie in de volgende ronde én om de opgestelde onderzoeksposters te bekijken en in gesprek te gaan met de makers.
- Tijdens elke sessie is er in het betreffende lokaal een zaalvoorzitter aanwezig. Hij of zij introduceert de presentatoren, bewaakt de tijd, leidt het nagesprek en zorgt er in de eerste ronde (studenten) voor dat drie neutrale toehoorders na elke presentatie elk individueel een beoordelingsformulier invullen.
- In elke ronde bestaan de sessies uit een presentatie- en een vragen/discussiedeel (zie hieronder).
- Presentaties in de eerste ronde mogen niet langer duren dan 15 minuten!
Parallelsessies in de tweede ronde met twee presentaties mogen maximaal 20 minuten duren!
De start- en eindtijd van elke sessie en daarbinnen de presentatie- en discussietijd wordt (streng) bewaakt door de zaalvoorzitter.

Ronde 1 en 2 parallelsessies: van 14.45-15.45 uur en van 16.15-17.15 uur

- Elke sessie bestaat uit een presentatiedeel en een discussiedeel.
- Bij 2 presentaties in één sessie duurt elke presentatie maximaal 20 minuten en blijven er 20 minuten over voor vragen en discussie.
- Bij 3 presentaties in één sessie duurt elke presentatie maximaal 15 minuten en blijven er 15 minuten over voor vragen uit en discussie met de zaal.
- De zaalvoorzitter bewaakt strikt de tijd en leidt de vragen- en discussieronde.
- Presentatoren in presentatieronde 1 en 2 dienen een stick met hun (ppt) presentatie mee te nemen.

Wisselronde 1 en 2 posterpresentaties: van 14.15-14.45 uur en van 15.45-16.15 uur

- Tijdens de wisselrondes kiest u een of meerdere opgestelde posters waarop verslag wordt gedaan van een kleinschalig onderzoek. U kunt kiezen uit een aanbod van ongeveer 16 posters.
- U loopt naar de betreffende poster en gaat met de makers in gesprek over het gepresenteerde onderzoek. U kunt zich daarbij bijvoorbeeld kort laten informeren over het onderzoek, naar aanleiding daarvan vragen stellen en/of gedachten en ideeën uitwisselen.
- Directe interactie en uitwisseling staat centraal in deze presentatievorm.

4. Overzicht posterpresentaties 3^e-jaars FLOS-studenten (van 14.15-14.45 uur en van 15.45-16.15 uur)

<p>Aardrijkskunde</p> <ol style="list-style-type: none">1. Handvatten voor kaartmateriaal <i>Studenten: Dennis Mulderij, Melvin Pluijmakers, Shariann Maduro, Bart Geurts</i> <i>Flos-begeleider: Raf Ensink</i>2. Omgaan met autisme in de klas <i>Studenten: Bart Custers, Imre Harnischmacher, René Lem</i> <i>Flos-begeleider: Raf Ensink</i>	<p>Economie</p> <ol style="list-style-type: none">3. Samenwerkend leren <i>Studenten: Tommy Neven, Devi Moonen, Floor Weijmans</i> <i>Flos-begeleider: Raf Ensink</i>
<p>Duits</p> <ol style="list-style-type: none">4 Motiverend of niet? TPR! <i>Studenten: Roel Geelen, Mark Voß, Angelique van Knippenberg</i> <i>Flos-begeleider: Hanneke Theelen</i>5 Automatiseren van de vocabulaire bij vmbo-leerlingen met activerende werkvormen <i>Studenten: Janneke de Wit, Denise Mertens, Mirjam Voigt, Tessa Blume</i> <i>Flos-begeleider: Hanneke Theelen</i>6 Bewegend leren – “sport” eens anders.. <i>Studenten: Jordy Visser, Alyssa Kleffner</i> <i>Flos-begeleider: Hanneke Theelen</i>	<p>Wiskunde</p> <ol style="list-style-type: none">7 Motivatie door spelvorm <i>Studenten: Dimphy Smeets, Rachelle Smeets, Lou Jacobs, Roy de Ruyter, Denise Peters</i> <i>Flos-begeleider: Dave van Breukelen</i>8 Klassenplattegrond. Wat is de beste plaatsing? <i>Studenten: Donné van der Weiden, Wouter Zehlissen, Robin Repkes, Lianne Hawinkels</i> <i>Flos-begeleider: Dave van Breukelen</i>

Engels

- 9 Meervoudige intelligenties in de klas**
Studenten: Martijn Janssen, Michael Frits, Ammany el Attal, Tom Mehlkop, Fabiënne Cramers
Flos-begeleider: Meity Feher
- 10 Een taakspel en het leerklimaat in het mbo**
Studenten: Dewi ten Kate, Nicolle Vos, Emma Willems, Minou Adriaans
Flos-begeleider: Meity Feher
- 11 Taakspel in het mbo. Een verbetering op het leerklimaat of niet?**
Studenten: Gemma Bouwens, Daniëlle Worley, Monja Cox, Danischa Sabel
Flos-begeleider: Meity Feher

Geschiedenis

- 12 De maatschappelijke stad**
Studenten: Nick van Lieshout, Etiënne Orbons, Daan Stotijn, Bas van der Linden
Flos-begeleider: Reggie Berkers
- 13 Samenwerkend leren vs zelfstandig leren**
Studenten: Victor van de Laar, Job Flekken, Art Janssen, Kelly van der Velden
Flos-begeleider: Reggie Berkers

Economie

- 14 Effectieve huiswerkcontrole?**
Studenten: Guido Roumen, Marc Héman, Roos Ploeg
Flos-begeleider: Reggie Berkers

Nederlands

- 15 Regels leren of geweten kweken? Onderzoek naar het spellinggeweten van leerlingen in het voortgezet onderwijs**
Studenten: Lisa Brosius, Kelly van Eersel, Michelle Hinssen, Lynne Janssen, Bente Pieters
Flos-begeleider: Bart Geurden
- 16 Motivatiebevordering voor leesvaardigheidslessen**
Studenten: Nicky Bours, Marijke Eggen, Daphne Jansen, Sanne de Vries
Flos-begeleider: Bart Geurden

5. Beschrijvingen 1^e parallelsessie 14.45-15.45 uur

Doorstroom met wiskunde

Lokaal 0.01

Zaalvoorzitter: Harold Koolen

Motivatie verhogen via activerende werkvormen bij wiskunde

Laura ter Horst, Broeklandcollege Hoensbroek (laura.terhorst@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Hanneke Theelen (h.theelen@fontys.nl)
Begeleider Broekland:

Dit onderzoek is uitgevoerd in een vmbo bb brugklas op het Broeklandcollege. In deze klas zitten leerlingen die minder gemotiveerd lijken tijdens de wiskundeles. Wellicht doordat deze leerlingen de stof niet begrijpen of doordat ze de les saai vinden. Aan de hand van acht verschillende activerende werkvormen die zijn uitgevoerd in deze klas, werd gekeken of de intrinsieke motivatie bij deze leerlingen is verhoogd. Dit werd gemeten aan de hand van een enquête tijdens de nul- en eindmeting en twee interviews. Hieruit is gebleken dat de leerlingen gemotiveerder waren tijdens de lessen dan voorheen. Niet alle werkvormen waren even aantrekkelijk voor de leerlingen. Vandaar dat de motivatie waarschijnlijk maar minimaal verhoogd is.

Van VMBO-TL 1 naar havo 2: Een wiskundige illusie?

Dylan Stassen, Graaf Huyn College Geleen (d.stassen@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Hanneke Theelen (h.theelen@fontys.nl)
Begeleider Graaf Huyn:

Dit onderzoek is uitgevoerd binnen het VO op het Graaf Huyn College te Geleen. Het probleem dat centraal staat, is het problematieke overgangstraject bij het vak wiskunde van een leerling die wil opstroom van vmbo-TL 1 naar havo 2. Het doel binnen dit onderzoek is het optimaliseren van het overgangstraject door te kijken naar welke aspecten een rol spelen bij het succesvol opstroom van leerlingen. Om dit meer kracht te geven, wordt ook gekeken naar verschillen en overeenkomsten tussen vmbo- en havoleerlingen. Denk aan aspecten als vakinhoud, didactiek, manieren van leren, vaardigheden en hoe een goed overgangstraject eruit moet zien.

Wiskundeschakeltraject 4 mavo naar 4 havo

Roy Hendricks, LVO Weert (r.hendricks@student.fontys.nl) en Myrthe van Horik (m.vanhorik@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Meity Feher (m.feher@fontys.nl)
Begeleiders LVO-Weert: Tim Logister (t.logister@lvo-weert.nl) en Pieter Janssen (p.janssen@lvo-weert.nl)

LVO-Weert wil zorgen voor een gepaste leerroute voor iedere leerling. Het doel hierbij is om de doorstroom van 4 mavo naar 4 havo te optimaliseren. Met als hoofdvraag: Hoe kan het onderdeel wiskunde bij het schakeltraject voor de doorstroom van 4 mavo naar 4 havo geoptimaliseerd worden? Dit is onderzocht aan de hand van literatuur, interviews, enquêtes en analyse. Hieruit zijn enkele verbeterpunten naar voren gekomen en deze zijn verwerkt in een aanbevelingsrapport. De opbrengsten van dit onderzoek worden volgend schooljaar gebruikt voor leerlingen die willen doorstromen van 4 mavo naar 4 havo.

Differentiëren in de wiskundeles

Lokaal 0.02

Zaalvoorzitter: Meity Feher

Rekenonderwijs op Metameer Boxmeer

Niek Jordens, Metameer Boxmeer Jenaplan (n.jordens@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: José Faarts (j.faarts@fontys.nl)
Begeleider Metameer:

Differentiatie is een van de ijkpunten van Metameer en dit gebeurt te weinig tijdens de huidige rekenlessen aan de brugklas. Dit onderzoek leidt tot een studiewijzer waarin het volledige jaarprogramma, van gedifferentieerde en wellicht effectievere rekenlessen aan de brugklassen, binnen de mogelijkheden van Metameer Boxmeer valt. Bij dit onderzoek zijn de meningen van de huidige brugklasleerlingen en wiskundeleraars onderzocht door middel van enquêtes. Deze meningen samen met de visie en werkwijze van Metameer in combinatie met de literatuur zorgen voor de uitkomsten van dit onderzoek.

Differentiëren in wiskundelessen; een onderzoek naar opbrengsten van het IGD-model

Frank Geelen, Bouwens van der Boijecollege Panningen (f.geelen@hetbouwens.nl)
Begeleider Fontys: Frank Schure (f.schure@fontys.nl)
Begeleider Bouwens: Marc Henkens (m.henkens@hetbouwens.nl)

Dit onderzoek heeft als doel er achter te komen, hoe de docent binnen zijn wiskundelessen kan differentiëren. Dit naar aanleiding van de recent ingevoerde wet Passend Onderwijs. Op basis van theorie rondom differentiëren is er een keuze gemaakt voor het IGD model. Op basis van dat model is er een lessenserie ontworpen. Deze lessenserie is vervolgens uitgevoerd en middels interviews en enquêtes zijn leerlingen en docenten bevroegd. Ook is gekeken in hoeverre de resultaten veranderen door toepassing van het IGD model binnen de wiskundelessen

Differentiëren in rekenonderwijs binnen het domein meten en meetkunde

Noud Custers, SG Sint Ursula Heythuysen (noud.custers@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Lotte Lathouwers (l.lathouwers@fontys.nl)
Begeleider SG St. Ursula: Els Stormen

Op scholengemeenschap Sint Ursula hebben de leerlingen van de tweedejaars combinatieklas kader/gemengd/ theoretisch moeite met rekenen binnen het domein meten en meetkunde. Dit is gebleken uit resultaten van de AMN rekentoetsen en gesprekken met leerlingen en docenten van Sint Ursula. De insteek is op basis van handelingsgericht werken te differentiëren. Onderzocht wordt of de resultaten binnen het domein meten en meetkunde verbeteren door in te spelen op de individuele behoeften. De hoofdvraag is: Hoe kan het toepassen van handelingsgericht werken de rekenresultaten van leerlingen uit leerjaar 2 verbeteren binnen het domein 'meten en meetkunde'?

Motiverende leercontexten

Lokaal 0.03

Zaalvoorzitter: Dave van Breukelen

Flipping the Classroom in het Technasium: weg met de busopstelling

Tim Frins, Sophianum Gulpen (t.frins@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Kevin de Bruijn (k.debruijn@fontys.nl)

Begeleiders Sophianum: Mijntje Weijers-Daamen (weijers@lvo-heuvelland.nl) en

Leontien Puijk (L.puijk@lvo-heuvelland.nl)

Binnen het Technasium is 'samenwerken' een speerpunt. Op dit moment wordt op het Sophianum echter bij ieder project twee weken 'vaardigheden' gegeven in de busopstelling. Het doel van het onderzoek is om een module te ontwerpen, waarbij gebruik wordt gemaakt van Flipping the classroom. Hierdoor wordt de klassikale ruimte getransformeerd in een dynamische, interactieve leeromgeving waar de docent de leerlingen coacht terwijl zij de opgedane kennis toepassen en zich op een creatieve manier in de stof kunnen verdiepen. Om deze module zo correct mogelijk te ontwerpen wordt de visie van docenten en van de stichting Technasium getoetst wat betreft vaardigheden.

Kennis van de Euregio als context van wiskundeonderwijs over procenten en diagrammen

Trevor van Kuijk, Stella Maris College Meerssen (trevor.vankuijk@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Kevin de Bruijn (k.debruijn@fontys.nl)

Begeleider Stella Maris:

Het innovatieteam van het Stella Maris College (SMC) te Meerssen heeft plannen ontwikkeld om het onderwijs vorm te geven in basis-, thema- en keuzemodulen waarin de Euregio Maas-Rijn centraal staat. In dit onderzoek worden de visies van het innovatieteam en de docenten wiskunde gebruikt om een basismodule voor het thema procenten en diagrammen te ontwikkelen voor havo leerjaar 2. Door deze basismodule bestuderen leerlingen onderdelen van de wiskunde op een zeer realistische en toegepaste wijze en indirect verwerken de leerlingen informatie over de Euregio Maas-Rijn: De regio waar de leerlingen wonen en leren.

Effectieve werkvormen in blokken voor 3-havo-leerlingen

➤ **Genomineerd** voor de AOSL-FLOS-prijs 'Beste afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Mark Frank (mark.frank@student.fontys.nl)

Bernardinuscollege te Heerlen

Begeleider Fontys: Meity Feher (m.feher@fontys.nl)

Begeleider Bernardinus:

Het doel van dit onderzoek is om te achterhalen wat volgens 'experts' de meest effectieve lesmethoden zijn om leerlingen van 3-havo pro-actief aan een blokkuur te laten deelnemen..Om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is een kwalitatieve multiple case study gebruikt. Deze kwalitatieve multiple case study omvat drie cases van experts in het onderwijsveld. Alle geïnterviewden hebben ervaring in het onderwijs en hebben additionele kennis wat betreft vakdidactiek. Uit de interviews blijkt dat er een uitgebreid scala aan lesmethoden is die effectief ingezet kan worden. Alle onderwijsexperts geven aan dat variatie in werkvormen de sleutel is tot het behouden van concentratie.

Leesvaardigheid

Lokaal 0.04

Zaalvoorzitter: Tim Neutelings

Hoe lees je dit? Invloed van leesstrategieën op begrijpend lezen

Kim Huijnen, SG Sophianum Gulpen (k.huijnen@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Susan Beckers (s.beckers@fontys.nl)

Begeleider Graaf Huyn:

Hoe lees je dit? Een onderzoek naar het effect van leesstrategieën bij het onderdeel begrijpend lezen. De didactiek van begrijpend lezen levert problemen op. Het doel van dit onderzoek is dan ook om te kijken in hoeverre het expliciet aanbieden van leesstrategieën door middel van een stappenkaart en modellen andere resultaten oplevert dan het impliciet aanbieden van de leesstrategieën bij leerlingen van 2 havo op het Sophianum te Gulpen. Door middel van enquêtes en leestoetsen is dit onderzocht. De onderzoeksresultaten geven inzicht in de manier waarop begrijpend lezen wordt aangeboden en of expliciet aanbieden van leesstrategieën effectief blijkt.

Leesstrategieën: zinvol in Duits onderwijs of niet?

Gillian van der Wal, Bernardinuscollege Heerlen (gillianvanderwal@gmail.com)

Begeleider Fontys: Laura Theunissen (l.theunissen@fontys.nl)

Begeleider Bernardinuscollege:

Het niveau van leerlingen kan enorm verschillen. Dit is ook het geval bij vaardigheden binnen het vak Duits. De vraag is of leesstrategieën kunnen bijdragen aan het verhogen van de leesvaardigheid Duits of juist een extra moeilijkheid creëren. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, worden twee gelijkwaardige klassen met elkaar vergeleken. Waarbij in de eerste klas extra gebruik gemaakt zal worden van leesstrategieën en in de tweede klas gewerkt zal worden met het reguliere materiaal. Dit betekent ook, dat het aangeboden lesmateriaal kritisch onder de loep genomen zal worden.

Meer begrip door Nieuwsbegrip?

Patty Visser, SG Groenewald Stein (p.visser@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Vincent Westerwoudt (v.westerwoudt@fontys.nl)

Begeleider school:

Een onderzoek naar de verbetering van leesvaardigheid waarin de volgende hoofdvraag onderzocht wordt: Wat is het effect van Nieuwsbegrip op de leesvaardigheid bij de leerlingen van het vmbo op scholengemeenschap Groenewald? Door middel van enquêtes, toetsen en observaties is het resultaat ontstaan. Nieuwsbegrip is een goede methode om te gebruiken in de lessen, maar er wordt vrijwel geen theorie vanuit de methode gebruikt.

Schrijfvaardigheid

Lokaal 1.01

Zaalvoorzitter: Susan Beckers

Invloed van gedifferentieerd schrijfonderwijs op de motivatie van leerlingen in het Iwo

Jill Engelen, Sg. St. Ursula Heythuysen (jill.engelen@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Lotte Lathouwers (l.lathouwers@fontys.nl)
Begeleider SG Ursula: Els Stormen (somues03@soml.nl)

Uit landelijk onderzoek blijkt dat de schrijfmotivatie bij leerlingen daalt, terwijl dit een steeds belangrijker en complexer onderdeel wordt in de loop van het Nederlandse onderwijs. Met behulp van handelingsgericht werken wordt in dit onderzoek gepoogd de motivatie voor schrijfonderwijs van leerlingen te verhogen. Vraagstelling: Verbeterd de motivatie van leerlingen in het tweede jaar van de basisberoepsgerichte leerweg voor schrijfonderwijs in het schoolvak Nederlands door handelingsgericht werken in de klas? Een motivatiepeiling per enquête en interviews vooraf en na inzet van een lessenserie, waarin gedifferentieerd wordt op interessegebied (passend bij de sectorkeuze) van de vmbo-basisleerling, wijst dit uit.

Ohne Wortschatz keine Sprache! Wortschatzlernstrategien im Langzeitgedächtnis

Jessica Plompen, Charlemagnecollege Landgraaf (jessica.plompen@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Annette Gassdorf (a.gassdorf@fontys.nl)
Begeleider Charlemagne:

Altijd al willen weten waarom de meeste woordjes in een moderne vreemde taal na het leren weer snel vergeten worden? Dit onderzoek probeert een antwoord op die vraag te geven. Het heeft als doel om te onderzoeken of woordenschatstrategieën ervoor zorgen dat de geleerde woordjes langer in het geheugen blijven hangen. De hoofdvraag was: 'Zorgen woordenschatstrategieën ervoor dat geleerde woordjes in een vreemde taal in het langetermijn-geheugen beter blijven hangen?' Aan de hand van verschillende deelvragen en onderzoeksmethoden (enquêtes en toetsen) heb ik antwoord op de hoofdvraag proberen te geven.

Het vijfphasenmodel en leerstijlen als basis voor de vormgeving van schrijfonderwijs

Stacey Raven, Brandenburgcollege, (s.raven@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Patrick Wenmakers (p.wenmakers@fontys.nl)
Begeleider Brandenburgcollege:

Dit is een onderzoek naar de invloed combinatie van het vijfphasenmodel binnen schrijfonderwijs en de leercyclus van Kolb. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van verbetering van het schrijfonderwijs binnen het vmbo. Aan de hand van onder andere een lessenserie gebaseerd op dit gecombineerde uitgangspunt kan worden geconcludeerd of het onderzoek invloed kan hebben heeft gehad op leerprestaties van leerlingen. De eerste ree resultaten suggereren dat integratie van het vijfphasenmodel invloed heeft op het taalvaardigheidsniveau van leerlingen en lessen gebaseerd op de leercyclus van Kolb niet.

Differentiëren in mens- en maatschappijvakken

1.05A

Zaalvoorzitter: Marcel Sevenich

Invloed van gedifferentieerde economielessen op leerlingprestaties

Jeffrey van Wylick, BC Broekhin Reuver (j.vanwijlick@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Harold Koolen (harold.koolen@fontys.nl)
Begeleider BC Broekhin:

Omgaan met verschillen binnen het voortgezet onderwijs binnen het vak economie. Het doel van het onderzoek is om er achter te komen of het gebruik van interne convergente differentiatie leidt tot betere prestaties bij de leerlingen. Hiervoor heb ik de volgende hoofdvraag gebruikt: "Halen de 3de jaars economie leerlingen betere prestaties voor het vak op het BC Broekhin Jenaplan te Reuver bij gebruik van differentiatie?" Hiervoor heb ik beschreven welke vorm van differentiatie ingezet wordt en welk lesmateriaal er gemaakt moet worden. Leerlingen vullen aan het einde een enquête in en de cijfers worden vergeleken.

Differentiëren op niveau in de economielessen

Youri Haagmans, Dacapo college Sittard (y.haagmans@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Hanneke Theelen (h.theelen@fontys.nl)
Begeleider Dacapo college:

Differentiëren is een veelvuldig gehoord begrip in het onderwijs, het vervangt het traditioneel lesgeven. Wat houdt differentiëren in en welke vormen van differentiëren worden er in de praktijk toegepast? In dit onderzoek wordt toegespitst op differentiëren op niveau. Door op een relatief simpele manier het differentiëren te vergelijken met traditioneel lesgeven is er antwoord verkregen op de vraag: 'Is er verschil tussen de leerresultaten van de leerling vóór en na het differentiëren?' Is differentiëren de toekomst in het onderwijs?

Zelfstandig en gedifferentieerd verwerken van aardrijkskunde leerstof

Koen Claassen, BC Broekhin Roermond (k.claassen@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Marcel Sevenich, (m.sevenich@fontys.nl)
Begeleider BC Broekhin: Felix Peerboom, (fpeerboom@mdw.broekhin.nl)

Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de manier waarop havo 2 leerlingen het zelfstandig verwerken van leerstof in groepjes ervaren. De aanpak van het groepswork wordt gestructureerd met behulp van het zevenstappenplan uit het Probleem Gestuurd Onderwijs (PGO). Op basis van leerlingenprestaties, gemeten via schriftelijke overhoring, zijn leerlingen in niveau groepen ingedeeld. Elke groep kreeg een aparte aanpak voor verdere verwerking van de leerstof. Zowel na de eerste ronde met groepswork als na de gedifferentieerde routes is een vragenlijst ontworpen om ervaringen van leerlingen in kaart te brengen.

Beelden in geschiedenis(onderwijs)

Lokaal 1.13

Zaalvoorzitter: Wim Hassing

Invloed van lessen geschiedenis op de beeldvorming van leerlingen over Duitsland

Edo de Vries, Mavo Roermond (edo.devries@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Jos Meuwissen (J.meuwissen@fontys.nl)

Begeleider Mavo Roermond:

De hoofdvraag van het onderzoek luidt: In hoeverre beïnvloedt het Nederlandse geschiedenisonderwijs de beeldvorming van VMBO-leerlingen over Duitsland? Ik heb onderzocht welk beeld in geschiedenismethoden wordt geschetst van Duitsland en of geschiedenisdocenten bewust of onbewust een bepaald beeld van dit land scheppen. Vervolgens ben ik aan de hand van praktijkonderzoek bij twee klassen nagegaan of door het behandelen van Duitslandbeelden en beeldvormingsmechanismen een reeds bestaand beeld van Duitsland kan worden aangevuld of bijgesteld.

Afbeeldingen in de geschiedenisles: nuttig of tijdverspilling?

Stella Entjes, Emmacollege Hoensbroek (s.entjes@student.fontys.nl)

Fontys begeleider: Riet de Reijke

Begeleider Emmacollege:

Aan kunstgeschiedenis wordt niet of nauwelijks aandacht besteed in het VMBO, terwijl het zou kunnen bijdragen aan de ontwikkeling en motivatie van VMBO leerlingen. In dit afstudeerpraktijkonderzoek is uitgezocht of en in hoeverre structureel gebruik van afbeeldingen kan bijdragen aan de motivatie van de leerlingen en in het verlengde daarvan aan betere leerprestaties voor het vak geschiedenis

Begrippen in beeld: invloed van beelden op begripsvorming in geschiedenislessen

Stef Moonen, stageschool... (stef.moonen@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Arjan Endeman (a.endeman@fontys.nl)

Begeleider stageschool:

In mijn eigen onderwijspraktijkervaring viel mij op dat veel leerlingen historische begrippen onvoldoende beheersten en fout gebruikten. Begripsvorming is een belangrijk onderdeel in het geschiedenisonderwijs. Daarom vond ik het reden genoeg om de uitdaging aan te gaan om de begripsvorming bij de leerlingen te verbeteren. In het onderzoek wordt er gezocht naar het effect van afbeeldingen en andere media op de begripsvorming bij de leerlingen. De resultaten van het onderzoek laten zien wat de invloed van afbeeldingen en media op de begripsvorming van leerlingen kan zijn en op welke manier en mate er vooruitgang geboekt is.

Vakdidactiek Engels

Lokaal 1.27b

Zaalvoorzitter: Hannie Lucassen

Interactive and thematic ways of English grammar teaching

Anouk Schmitt, Broekland College Hoensbroek (a.schmitt@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Lonneke Notermans (l.notermans@fontys.nl)

Begeleider Broekland College: Marcel Schoenmakers (m.schoenmakers@broekland-ivo.nl)

Dit onderzoek richt zich vooral op de vraag of de motivatie en resultaten van leerlingen toenemen wanneer grammatica op een interactieve en thematische manier wordt aangeboden. De bijbehorende onderzoeksvraag luidt: Does using interactive and thematic ways of English grammar teaching in the classroom have a positive effect on the results and motivation of the year three pupils at Broekland College? De gebruikte onderzoeksmethoden waren: een pretest, een posttest, een vragenlijst over leerling motivatie en twee observatie formulieren. Na de interventie bleek dat het klassengemiddelde van de interventiegroep gestegen was met 1.0 punt. Uit de vragenlijst bleek dat de leerlingen zich meer gemotiveerd voelden om actief mee te doen met de lessen.

ICT in the Classroom: Prezi as an every-day explanation tool

Laurie Peeters, DaCapo College Born (laurie.peeters@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Frans Hermans (f.hermans@fontys.nl)

Begeleider DaCapo:

Mijn onderzoek met de titel 'ICT in the Classroom: Prezi as an every-day explanation tool' heeft als doel leraren in het voortgezet onderwijs meer informatie te geven over de mogelijke effecten van de presentatie tool Prezi en daarmee de kans op de gebruik van van ICT in de klas te vergroten. De hoofdvraag luidt 'Wat is het effect van Prezi op de leerresultaten grammatica van leerlingen?' Data verzameld via toetsen, observaties en enquêtes lijken te suggereren dat het gebruik van Prezi leerresultaten ten aanzien van grammatica bij het vak Engels positief kan beïnvloeden.

Impact of the Task-Based Approach on grammar test results

Jenny Sterk, Charlemagnecollege Landgraaf (jenny.sterk@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Lonneke Notermans (l.notermans@fontys.nl)

Begeleider Charlemagnecollege: Karen Wackers (k.wackers@charlemagnecollege.nl)

Het doel van dit onderzoek is erachter te komen of Engelse grammatica aanbieden door middel van Task-Based learning effect heeft op de grammaticale testresultaten van 3 vmbo-tl leerlingen op Charlemagnecollege Eijkhagen. De onderzoeksvraag luidt dan ook: What is the effect of the Task-Based Approach on grammar test results of third year theoretical vocational education students at Charlemagne college Eijkhagen? Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van een nulmeting en een eindmeting, een enquête onder de leerlingen en een observatie van de leerlingen voor en na de interventie. Uit de eindmeting blijkt dat leerlingen beter scoren wanneer grammatica op een taakgerichte manier uitgelegd wordt. Het gemiddelde is namelijk met een 2.3 gestegen.

Nieuwe thema's in mens- en maatschappijvakken

2.05A

Zaalvoorzitter: Jos Meuwissen

Werken aan kerndoel 'Europa' in aardrijkskundelessen

Luc Janssen, Sint-Janscollege Hoensbroek (l.janssen-ab@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Wim Hassing (w.hassing@fontys.nl)

Begeleider Sint-Janscollege: Yvo Heynen (y.heynen@sintjan-lvo.nl)

Op 1 augustus 2006 heeft het SLO in opdracht van het ministerie van OCW 58 globaal geformuleerde kerndoelen gemaakt. Deze kerndoelen kunnen als inspiratiebron door scholen worden gebruikt om hieraan eigen invulling te geven. Kerndoel 45, Europese samenwerking, is een van deze kerndoelen. In een tijd waarin leerlingen geconfronteerd worden met het onderwerp Europa, is het belangrijk om daar in aardrijkskundelessen aandacht aan te besteden. Welke lesstof bieden methodes? Aan de hand van literatuur, enquêtes, een methode analyse en verrijkte lessen is een aanbeveling geformuleerd om in lessen aardrijkskunde.

China in het geschiedenisonderwijs

Ricky Slangen, Sophianumcollege (ricky.slangen@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Jos Meuwissen (j.meuwissen@fontys.nl)

Begeleider Sophianum:

Bijna overal staat 'made in China' op, maar wat weten we nou eigenlijk van het land? Tijdens de geschiedenislessen wordt China nauwelijks of niet behandeld en dat terwijl China op dit moment het land is met de meeste inwoners ter wereld en ook nog eens een economische grootmacht. De vraag was in hoeverre lessen over onderdelen van de Chinese geschiedenis een verrijking voor het reguliere geschiedeniscurriculum vormt. Via een lessenserie maakte de klas kennis met: de geschiedenis van China; welke weg China heeft moeten afleggen om een wereldmacht te worden; welke rol de dictator of held Mao Zedong hierin heeft gespeeld? Tijdens de lessen werden de leerlingen nadrukkelijk geconfronteerd met cultuurverschillen tussen de Chinese en de Europese cultuur.

Activerend onderwijs over heksenvervolging in de onderbouw

Chrissy Klomp, Sint-Janscollege Hoensbroek (c.klomp@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Jos Meuwissen (j.meuwissen@fontys.nl)

Begeleider Sint-Janscollege:

Vonden de grootschalige heksenvervolgingen plaats in de middeleeuwen? Waren alle heksen vrouwen? Wat is nu precies een heks? Over het onderwerp heksenvervolgingen bestaan veel misvattingen. Daarnaast wordt er nauwelijks aandacht aan besteed in de geschiedismethodes. Dat is erg jammer, want het is niet alleen een boeiend onderwerp maar het is ook nog eens een verrijking voor het huidige curriculum doordat specifieke aspecten van historisch denken belicht kunnen worden.

Tijdens dit onderzoek is er een lessenserie ontwikkeld voor de leerlingen van de onderbouw van het voortgezet onderwijs, waarbij het onderwerp heksenvervolging op een verrijkende manier wordt behandeld. Leerlingen ontwikkelen daarmee specifieke vaardigheden van historisch denken en redeneren.

Samenwerkend leren en veldwerk bij geschiedenis

2.13

Zaalvoorzitter: Peter Augustin

Veldwerk, de sleutel tot historisch besef?

Tom van den Eijnden, Graaf Huyn College Geleen

(tom.vandeneijnden@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Maurice Heemels (m.heemels@fontys.nl)

Begeleider Graaf Huyn College:

'Meneer waarom krijgen we geschiedenis, dat is toch allemaal al geweest?' 'Die mensen zijn toch al dood!' Een vraag van leerlingen waarop vaak geen verhelderend antwoord gegeven wordt. . Waarom zou je iets leren, als je niet weet waarom je het leert? Door leerlingen uit het klaslokaal te halen en ze mee te nemen op een historisch veldwerk door hun eigen stad, wil ik ze laten zien wat het nut van geschiedenis is en wil ik ze in laten zien dat alles wat zij leren in de geschiedenisboeken, ook terug te vinden is in hun eigen leefomgeving. Door middel van enquêtes, interviews en een kleine toets meet ik of een veldwerk daadwerkelijk de sleutel tot historisch besef kan zijn.

Fietstocht langs de muren: invloed van veldwerk geschiedenis op leerprestaties

Robin van Kempen, Bernard Lievegoedschool (r.vankempen@student.fontys.nl)

Begeleiders Fontys: Peter Augustin en Bram de Wever (p.augustin@fontys.nl en

b.deweever@fontys.nl)

Begeleider Bernard Lievegoedschool: Gerlach van Wersch (g.vanwersch@lvomaastricht.nl)

Draagt een veldwerk binnen het tijdvak steden en staten aan betere leerprestaties van leerlingen? Tijdens het onderzoek is er één controlegroep en één interventiegroep. Beide klassen krijgen een toets vooraf en een toets achteraf. De interventie wordt gevormd door het uitvoeren van een veldwerk in Maastricht. Lessen geschiedenis vinden vaak plaats in een lokaal aan de hand van een PowerPoint en filmpjes. Maar kan een veldwerk een positief effect hebben op het leerresultaat? Deelvragen waren: Wat is de basiskennis van de leerlingen voor aanvang van het veldwerk of periodeles? Wat is de kennis van de leerlingen na het veldwerk of de periodelessen? Wat is het relatieve verschil tussen de twee klassen?

Samenwerkend leren in de geschiedenisles

Michelle Delboeuf, Bernardinuscollege te Heerlen (mcn.delboeuf@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Peter Augustin (p.augustin@fontys.nl)

Begeleider Bernardinuscollege:

De titel van mijn onderzoek is Samen leren, een onderzoek naar samenwerkend leren in de klas. Uiteindelijk wil ik de volgende vraag beantwoorden: Hoe kan samenwerkend leren efficiënt worden ingebouwd in de geschiedenislessen van de havo-onderbouw, zodat de betrokkenheid van scholieren wordt vergroot en de cijfers verbeteren? Dit wordt onderzocht door gebruik te maken van de cijfers, een motivatielijst, het meten van taakgerichtheid en een enquête. Het eerste deel van het schooljaar hebben de leerlingen les gehad op de traditionele manier, daarna twee lessen om de vaardigheden van samenwerkend leren aan te leren en daarna het traject samenwerkend leren.

6. Presentaties 2^e parallelsessie 16.15-17.15 uur

Ouderbetrokkenheid

Lokaal 0.01

Zaalvoorzitter: Sonja Heynsdijk

Mentoraat op havo 4: een vak apart of een apart vak?

Hoe kan de invulling van het mentoraat bijdragen aan de motivatie van havo 4 leerlingen?

Joke Rooyackers, LVO-Weert (i.j.m.rooyackers@uvt.nl)

Op de Philips van Horne bestaat ontevredenheid over de werkhouding van havo 4 leerlingen. Een ander probleem betreft de invulling van het mentoraat; er bestaat bijvoorbeeld onvrede over de beperkte tijd. Om beide problemen te tackelen worden op dit moment (anno maart 2016) leerlingen, ouders en mentoren ondervraagd (via enquêtes en interviews) over het huidige mentoraat en mogelijke verbeterpunten. Deze uitkomsten ga ik met behulp van de self-determination theory analyseren. Deze theorie gaat ervanuit dat autonomie, competentie en verbondenheid (Deci en Ryan, 2002) de sleutelfactoren tot intrinsieke motivatie zijn.

Ouderbetrokkenheid in de bovenbouw

Josje Nelissen, Trevianum Scholengroep, (j.nelissen@trevianum.nl)

In de bovenbouw lopen veel leerlingen vast en dalen de studieresultaten. Er wordt meer en meer een beroep gedaan op hun inzicht en de leerhoeveelheden worden vergroot. Dit vergt een andere manier van leren en een betere planning. Tijdens de probleemverkenning bleek al snel dat ouders niet weten hoe ze hun kind kunnen stimuleren of helpen en geven aan dat hun kind zich niets van eventuele hulp aantrekt. Uit een literatuurverkenning blijkt dat ouders een belangrijke rol spelen in de studiehouding van hun kind. Adolescenten blijken zich wel degelijk iets aantrekken van hun ouders en daardoor leidt ouderbetrokkenheid tot betere resultaten. Het effect van het bieden van hulp door ouders bij huiswerk is echter wel erg afhankelijk van de manier waarop het kind begeleid wordt. Uit de literatuur zijn praktische handreikingen voor ouders geformuleerd en tijdens een informatieavond aan een selecte groep ouders gepresenteerd.

Doorstroom

Lokaal 0.02

Zaalvoorzitter: Gerlach van Wersch

Cijfers voor schriftelijk werk voorspeller voor doorstroom naar examenklas Vrije School?

Gerlach van Wersch, Bernard Lievegoed School, Maastricht
(g.vanwersch@lvomaastricht.nl)

De Bernard Lievegoed School organiseert ongeveer 30% van haar onderwijstijd in de vorm van 12 jaarlijkse modules. Hierin wordt in de regel niet met een methode gewerkt en construeren de leerlingen een eigen leerboek met de gegeven lessen. Dit schriftelijk werk wordt beoordeeld met een cijfer naast theoretische kennis over de stof. Als een leerling in VO3 goed schriftelijkwerk levert voorspelt dit dan een succesvolle doorstroom naar de examenklas? Met t-toetsen en regressieanalyse is deze voorspelling vergeleken met de voorspelling door cijfers voor de kernvakken in VO3: Nederlands, Engels en wiskunde. Actieve deelname aan de modules blijkt een belangrijke voorspeller.

Determinatie op de Vrije School

Tristan Romijn, Bernard Lievegoed Maastricht (tristanromijn@gmail.com)
Begeleider: Bernard Lievegoed School: Gerlach van Wersch (g.vanwersch@lvomaastricht.nl);
Begeleider FLOS: Jos van den Broek (jc.vandenbroek@fontys.nl)

Op de Vrije School worden leerlingen pas vanaf het vierde jaar in een vmbo-tl-, havo- of vwo-klas geplaatst. In de derde klas krijgen zij adviezen en wordt het niveau bepaald. Hoe goed vindt deze advisering nu plaats en heeft wiskunde, door zijn abstractie, een aparte rol hierin? Stroomt er veel leerlingen af? Hebben de leerlingen die afstromen vaak een onvoldoende voor wiskunde? Er is door dit onderzoek gebleken dat door wiskunde beter geadviseerd wordt dan andere vakken, dat de cijfers van middenbouw naar de bovenbouw afnemen en dat veel mensen die afstromen een onvoldoende hebben voor wiskunde.

Gepersonaliseerd onderwijs

Lokaal 0.03

Zaalvoorzitter: Paul Roosjen

Talentontwikkeling in het voortgezet onderwijs: Hoe denken onze leerlingen daarover?

Anne Schepers, Universiteit Maastricht (anne.schepers@maastrichtuniversity.nl)

Steeds meer scholen introduceren een 'talentbeleid'. Niet zelden ervaren zij dat ze hiermee in de praktijk slechts een beperkt aantal leerlingen bereiken. Dit onderzoek bestudeert deze *mismatch*, door verschillende ideeën die leerlingen hebben m.b.t. het hebben en ontwikkelen van talenten in kaart te brengen. Interviews met 50 leerlingen uit het VO laten zien dat de opvattingen hierover uiteen lopen. Dit onderzoek bespreekt vijf relevante uitkomsten. Scholen kunnen die gebruiken om meer inzicht te krijgen in de opvattingen van hun leerlingen. Daarmee hoopt dit onderzoek een basis te zijn voor (meer onderzoek naar) een gedifferentieerd schoolbeleid t.a.v. talentontwikkeling.

Het effect van kernklassen

Marion Steuten, LVO-Weert, (m.steuten@lvo-weert.nl)

Kernklassen zijn een nieuwe maatregel om leerlingen, die achterstand hebben in de kernvakken, op niveau te brengen. Aanleiding voor het opzetten van deze klassen is de invoering van de kernvakkenregeling. Het schoolbeleid is erop gericht dat iedere leerling een diploma haalt op het niveau waarmee hij of zij vanuit de basisschool instroomt. Kernklasleerlingen worden vrijgesteld van een aantal vakken (O&O en kunstvakken) en krijgen in de vrijgekomen uren extra les in de kernvakken. Doel van dit onderzoek is om te achterhalen of deelname aan kernklassen een effectieve interventie is voor leerlingen die achterblijven in de kernvakken.

Vakdidactiek Nederlands

Lokaal 0.04

Zaalvoorzitter: Vincent Westerwoudt

Motivatie voor schrijfvaardigheid

Godelieve Louvenberg en Simone Bloemen, Trevianum Scholengroep (g.louvenberg@trevianum.nl en s.bloemen@trevianum.nl)

Het doel van het onderzoek is antwoord te krijgen op de vraag of vrijheid van onderwerpskeuze bij een schrijfo opdracht invloed heeft op de motivatie van de leerlingen bij het uitvoeren van die opdracht. Op basis van theorieën over motivatie en keuzevrijheid is de hypothese dat de motivatie verhoogd wordt als de keuzevrijheid uitgebreid wordt. Om dit te onderzoeken worden de bestaande lesontwerpen van vwo-4 rondom schrijfvaardigheid op twee verschillende scholen uitgebreid.

Spellen Spelen. De invloed van spelvormen op de motivatie voor het vak Nederlands

Judith Wijnhoven, Charlemagnecollege Landgraaf (j.wijnhoven@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Tim Neutelings (t.neutelings@fontys.nl)
Begeleider Charlemagne

Tijdens stages binnen het praktijkonderwijs ontdekte ik dat leerlingen gemotiveerder waren wanneer zij dingen konden doen. Met die wetenschap begon ik aan mijn afstudeeronderzoek dat resulteerde in een onderzoek naar motivatieverandering door spelenderwijs te leren binnen het vak Nederlands. Immers, als de motivatie van leerlingen binnen het praktijkonderwijs toeneemt naarmate aandacht wordt besteed aan doen, dan zal dat misschien ook gebeuren bij leerlingen binnen andere richtingen van het voortgezet onderwijs. Na het afnemen van vragenlijsten en interviews en het inzetten van spelvormen ben ik erachter: ik weet wat leerlingen van een brugklas vmbo-t/havo vinden van spelvormen tijdens lessen Nederlands.

Onderpresteren en afstroom

Lokaal 1.01

Zaalvoorzitter: Janneke Sanders

Slimme onderpresteerders: kenmerken-oorzaken-gevolgen-aanpak

Tessa Horbach, SG Sophianum (t.horbach@lvo-heuveland.nl)

Met mijn onderzoek wil ik inzicht krijgen in het mysterie van onderpresteren. Binnen de vwo-kolom zien we leerlingen met een vwo-advies afstromen naar een lager niveau en/of doubleren. Hoe kan dit? De Boer & Cuypers (2002) zeggen, dat als een leerling langdurig onder zijn niveau werkt, dit tot gevolg kan hebben dat deze leerling zijn motivatie om te leren verliest en zich niet langer inspant bij het uitvoeren van taken, met als gevolg onderprestatie. Geldt dit ook voor onze vwo-leerlingen of zijn er andere oorzaken aan te wijzen?

Afstroom op het Sintermeerten College

Guido Timmermans, Sintermeertencollege (gpmtimmermans@sintermeerten.nl)

Het Sintermeertencollege doet onderzoek naar de afstroom van leerlingen binnen de eigen school. Daarbij wordt, onder de paraplu van de Educatieve Agenda Limburg, samengewerkt met de Universiteit Maastricht en andere VO-scholen.. In de vorm van workshops wordt gewerkt aan de onderzoeksmethoden, data verzamelen, dataverwerking en de presentatie van onderzoeksresultaten. Daarnaast wordt er gepubliceerd, zowel op de website van de Educatieve agenda als in vakbladen. De school neemt eveneens deel aan regionaal en landelijk overleg over de samenwerking en afstemming binnen de driehoek onderwijsbeleid, onderzoek en onderwijspraktijk. Het Sintermeertencollege is momenteel bezig met het opstellen van een methodiek om onderzoek data uit de onderwijsmonitor Limburg te verwerken. Concrete resultaten worden volgend schooljaar verwacht.

Grammaticaonderwijs

Lokaal 1.05A

Zaalvoorzitter: Ella Ait Zaouit

The Benefits of a Task-Based Approach for English Language Teaching

- **Genomineerd** voor de AOSL-FLOS-prijs 'Beste afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Vera Ritzen, Sint-Janscollege Hoensbroek (v.ritzen@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Mandy Jackson (m.jackson@fontys.nl)

Dit APO onderzoekt of de task-based teaching (taakgerichte) aanpak bij het doceren van een Engelse taal meer effect heeft dan de textbook-based (tekstboekgerichte) aanpak die momenteel in gebruik is op een Nederlandse middelbare school. De gebruikte onderzoeksmethoden tijdens het praktische onderzoek bestaan uit een lessenserie, een enquête en toetsen. Hieruit kwamen verschillende bevindingen op het gebied van het begrip van de stof, de motivatie tijdens de lessenserie en het verschil in scores in de toetsen.

Inzicht in de betekenisvolle rol van de grammatica

- **Genomineerd** voor de AOSL-FLOS-prijs 'Beste afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Joyce Hamers, SG Sint Ursula Horn (j.hamers@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Jimmy van Rijt (j.vanrijt@fontys.nl)
Begeleider SG Ursula Horn:

In dit afstudeerproject is gekeken of semantisch grammaticaonderwijs een grotere grammaticale kennis oplevert bij brugklasleerlingen havo dan wanneer zij op een traditionele manier grammatica uitgelegd krijgen. Uit de resultaten van de voor- en nameting (onder andere het schriftelijk ontleden van zinnen), een hardopenkprotocol en een schriftelijke vragenlijst is onder andere naar voren gekomen dat de meeste leerlingen die les kregen middels de semantisch didactiek vooruitgang hebben geboekt tussen de voor- en nameting. Bovendien lijkt semantisch grammaticaonderwijs te leiden tot een beter probleemoplossend vermogen bij onbekende grammaticale vraagstukken.

Betekenisvol grammaticaonderwijs

Ryanda Soomers, Sophianum Gulpen (r.soomers@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Tim Neutelings (t.neutelings@fontys.nl)
Begeleider Sophianum:

Op het Sophianum wordt grammaticaonderwijs in de onderbouw aangeboden door middel van de methode *Nieuw Nederlands*. De docenten ondersteunen de leerstof middels zelfgemaakte aantekeningen. Uit eigen ervaring, uit afgenomen enquêtes en uit een individueel gesprek met enkele leerlingen blijkt, dat het huidige grammaticaonderwijs op het Sophianum op een aantal vlakken tekort schiet. Om het huidige grammaticaonderwijs te verbeteren, is een lessenserie ontworpen, waarin redekundig en taalkundig ontleden vanuit de semantiek bekeken wordt. Bovendien wordt de leerstof in deze lessenserie op een betekenisvolle manier aangeboden. Na de uitvoering van de lessenserie is onderzocht bekeken of de resultaten van de leerlingen gestegen zijn.

Nederlands spreken en lezen

Lokaal 1.13

Zaalvoorzitter: Patrick Wenmakers

Leesstrategieën en leesvaardigheid in 4 vwo

Lianne Schuppert, Sintermeertencollege (cl.schuppert@sintermeerten.nl)

Uit diverse onderzoeken blijkt dat het aanleren van leesstrategieën een positief effect heeft op de leesvaardigheid. Na een experimentele studie in 4 vwo naar effecten van verschillende leesstrategieën op het tekstbegrip van vwo-leerlingen in de bovenbouw, bleek echter geen significante relatie tussen het toepassen van leesstrategieën en tekstbegripscores. Dit gold voor zowel de leerlingen die evidence-based strategieën hebben geleerd, als de leerlingen die de leesstrategieën uit Nieuw Nederlands hebben leren toepassen. Het onderzoek besloeg negen lessen waarin twee 4 vwo-klassen les kregen in verschillende leesstrategieën: evidence-based leesstrategieën en leesstrategieën uit de lesmethode Nieuw Nederlands. Leerlingen die evidence-based strategieën geleerd hebben, scoorden hoger op de tekstbegriptoets dan leerlingen die de leesstrategieën uit Nieuw Nederlands hadden aangeleerd.

Spreekvaardigheid beïnvloeden via inductieve didactiek

- **Genomineerd** voor de AOSL-FLOS-prijs 'Beste afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Josien Verheijden, Mavo Roermond (j.verheijden@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Vincent Westerwoudt (v.westerwoudt@fontys.nl)
Begeleider Mavo Roermond:

In een (vanzelf)spreekende ontwikkeling is onderzocht of het inductief aanbieden van spreekvaardigheid aan tweedejaarsleerlingen op Mavo Roermond effectief is. Daarbij is middels voortgangsformulieren, interviews, een observatie, een schriftelijke vragenlijst en een beoordeling van een presentatie antwoord gegeven op de volgende vraag: Wat is het effect van verschillende inductieve didactieken op de spreekvaardigheid van de tweedejaarsleerlingen? Resultaten geven weer dat beide inductieve aanpakken een positief effect teweegbrengen op de mondelinge vaardigheid van de leerlingen.

Vakdidactiek mens- en maatschappijvakken Lokaal 1.27b

Zaalvoorzitter: Maurice Heemels

Invloed van soldatenverhalen en bezoek oorlogsmuseum op kennis en motivatie van leerlingen

- **Genomineerd** voor de AOSL-FLOS-prijs 'Beste afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Jori Videc, Grotiuscollege Heerlen (j.videc@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Maurice Heemels (m.heemels@fontys.nl)
Begeleider Grotius:

Persoonlijke 'ik-gerichte' verhalen spreken tot de verbeelding, maken inleving mogelijk en blijven leerlingen daarom vaak langer bij dan abstracte leerstof uit het geschiedenisboek. Ze kunnen leerlingen helpen om abstracte leerstof concreet te maken, waardoor ze 'hoe het vroeger geweest moet zijn' beter voor zich kunnen zien. Datzelfde geldt voor een bezoek aan een historisch museum. Het doel van dit onderzoek is in kaart te brengen welk effect de persoonlijke soldatenverhalen in combinatie met een bezoek aan Oorlogsmuseum Eyewitness in Beek gehad hebben op de motivatie en de kennis van havo-3 leerlingen. Er is gebruik gemaakt van enquêtes, toetsen en woordspinnen.

Geografisch bewustzijn ontwikkelen via thematisch werken

- **Genomineerd** voor de AOSL-FLOS-prijs 'Beste afstudeerpraktijkonderzoek 2016'

Kevin Slapak, Charlemagnecollege Landgraaf (k.slapak@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Wim Hassing (w.hassing@fontys.nl)
Begeleider Charlemagnecollege:

Middels leerlinggerichte thema's is onderzocht of het geografisch bewustzijn van de leerlingen bevorderd kan worden. De vraagstelling is dan ook: 'Heeft de behandeling van drie door de leerling aangegeven extra-curriculaire thema's een positief effect op het geografisch bewustzijn?'. De data zijn kwalitatief van aard; leerlingen hebben kaarten gemaakt. We zullen zien dat de croquis een interessante tool is voor het aardrijkskundeonderwijs en in hoeverre leerlinggerichte thema's effect hebben gehad.

Gedifferentieerd werken in de les aardrijkskunde

Nancy Peters, Sintermeertencollege Heerlen (nancy.peters@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Riet de Reijke-Gubbens (r.dereijke@fontys.nl)
Begeleider Sintermeerten College:

Heeft hanxelingengericht onderwijs binnen de schoolpraktijk van het Sintermeertencollege te Heerlen een positief effect opgeleverd? Om deze vraag te beantwoorden wordt eerst verklaard wat handelingsgericht werken is en waarom handelingsgericht werken zo belangrijk is voor het huidige passend onderwijs. Tijdens de presentatie wordt ook een manier aangeboden hoe handelingsgericht werken toegepast kan worden tijdens een aardrijkskundeles.

Interne differentiatie

Lokaal 2.05A

Zaalvoorzitter: Chris Smits

Differentiëren in de klas: meer dan een wiskundige techniek

Dean Linssen, Graaf Huyn College Geleen (d.linssen@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Kevin de Bruijn (k.debruijn@fontys.nl)

Begeleider Graaf Huyn:

Differentiëren in de klas: meer dan een wiskundige techniek. Hoe ziet een wiskundewerkboek waarin wordt gedifferentieerd op niveau uit? Aan welke vakdidactische en vakinhoudelijke eisen moet deze voldoen? Door middel van literatuuronderzoek en door het interviewen van collega's wiskunde en directieleden is hier vorm aan gegeven. Na verwerking van de visie van collega's en directieleden, volgt hieruit een wiskundewerkboek over het hoofdstuk "het berekenen van inhoud". De leerlingen van het tweede leerjaar beroepsbasis worden geclusterd in groepen op basis van hun werk- en denkniveau. Dit werkboek wordt vervolgens gebruikt door andere wiskundedocenten in hun wiskundelessen.

OPEDUCA in economieonderwijs

Joyce Lups, Bonnefantencollege Maastricht (j.lups@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Jo Gardeniers (p.gardeniers@fontys.nl)

Begeleider Bonnefantencollege: Jane Kappers (j.kappers@lvomaastricht.nl)

Hoe kan een school zich voorbereiden op de toekomst? Hoe leg je de economische basis voor de toekomst? Twee vernieuwende onderwijsvormen die toegepast worden binnen het opleidingsinstituut zijn Opeduca en Vecon Business School. Beiden zijn gericht op het geven van 21ste eeuwse vaardigheden, waarin de persoonlijke interesses van de leerling centraal staan. Beide systemen zijn gefocust op de toekomst, waarin de persoonsontwikkeling, talentontwikkeling en het ondernemend gedrag van de leerling centraal staan

Differentiëren met behulp van ActivInspire

Rick Willems, Trevianum Scholengroep Sittard (rick.willems@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Jos van den Broek (jc.vandenbroek@fontys.nl)

Begeleider Trevianum:

Doel: erachter komen of differentiatie met behulp van ActivInspire bij het vak wiskunde invloed heeft op de begripsvorming van de leerlingen die behoefte hebben aan extra uitleg bij een bepaald onderwerp.

Onderzoeksvraag: heeft convergente differentiatie naar niveau met behulp van ActivInspire, gericht op de leerlingen die extra hulp nodig hebben bij een bepaald onderwerp bij het vak wiskunde, invloed op de begripsvorming van deze leerlingen in de havobrugklas? Opbrengsten: een effectieve combinatie van differentiatie en ontwikkeling van begripsvorming met behulp van ActivInspire. Dit zorgt tevens voor een meerwaarde van het Activbord.

Spellingonderwijs

Lokaal 2.13

Zaalvoorzitter: Bart Geurden

Spellingdidactiek: was ik me er maar van bewust, dan had ik het geweten

Claudia Coenen, BC Broekhin Jenaplan Reuver (claudia.coenen@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Frits Criens (f.criens@fontys.nl)

Begeleider BC Broekhin

Het doel van het onderzoek is achterhalen of het spellingniveau van brugklasleerlingen verbetert wanneer expliciet aandacht wordt besteed aan het spellingbewustzijn door middel van een spellingcategoriekartaar en individuele aandacht van de docent. De hoofdvraag is: 'wat is de invloed van individuele aandacht van de docent voor het spellingbewustzijn op basis van een individuele spellingcategoriekartaar op het spellingniveau van brugklasleerlingen?' Voor elke leerling wordt een spellingcategoriekartaar ingevuld aan de hand van een dictee. In deze kaart zijn ook categorieën opgenomen van de basisschool zodat leerlingen bewust worden van wat ze allemaal al kennen.

Invloed van coöperatieve spellingdidactiek (de smurfenstrategie) op leerlingprestaties

Janou Nieste, BC Broekhin, Roermond (janounieste@gmail.com)

Begeleider Fontys: Tim Neutelings (t.neutelings@fontys.nl)

Begeleider BC Broekhin:

Het doel van dit onderzoek was om na te gaan in hoeverre de 'smurfenstrategie' van invloed is op het niveau van de werkwoordspelling van leerlingen. De smurfenstrategie is een combinatie van verschillende strategieën van werkwoordspelling als vervanging van lesmethode op dit punt. Eerst is het beginniveau en de strategie van de leerlingen bepaald door middel van de enquête en nulmeting. Leerlingen hebben een lessenserie doorlopen waarin stapsgewijs de smurfenstrategie aangeleerd is. Aan het einde van deze lessenreeks is er nog een eindmeting gedaan. De onderzoeksresultaten geven zicht op de invloed van de smurfenstrategie en verbetering van leerlingprestaties wat betreft werkwoordspelling.

Verrijkt ondersteunend taalonderwijs, een verrijking voor het spellinggeweten?

Milou van Dael, ROC Leeuwenborgh Sittard (m.vandael@student.fontys.nl)

Begeleider Fontys: Frits Criens (f.criens@fontys.nl)

Begeleider Leeuwenborgh:

Draagt verrijkt ondersteunend taalonderwijs bij aan het creëren van een spellinggeweten bij de leerlingen van het ROC Leeuwenborgh te Sittard? Hoe kan het dat leerlingen redelijk veel spelfouten maken in schrijfproducten, maar niet in spellingtoetsen? Hoe is het gesteld met het spellinggeweten van deze leerlingen? Uit de literatuur blijkt dat het ontbreken van een spellinggeweten bijdraagt aan het maken van spelfouten in schrijfproducten. De eerste resultaten geven weer dat de leerlingen het belang van spelling hebben ingezien en de wil ontwikkelen om minder spelfouten te maken.

Begeiden van leerlingen en nieuwe leraren

Lokaal 3.02

Zaalvoorzitter: Reggie Berkers

Videobegeleiding als middel om beginnende leraren te professionaliseren

Nadia Jeha (wiskunde), BcPL locatie Herle Heerlen (n.jeha@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Kevin de Bruijn (k.debruijn@fontys.nl)
Begeleider BCPL:

Video interactie begeleiding (VIB) is tegenwoordig niet meer weg te denken, denk aan verschillende sporten die m.b.v. video worden geanalyseerd en Jo Frost die ouders helpt hun kinderen op te voeden. Maar hoe zit het met de begeleiding binnen het onderwijs? De school video interactie begeleiding (SVIB) wordt op BcPL, locatie Herle ingezet om startende docenten te professionaliseren. Het onderzoek richt zich op de effecten die de videobegeleiding heeft t.a.v. instructie en klassenmanagement, om uiteindelijk de directie te adviseren over de inzet van de coaching en om vroegtijdige uitval te voorkomen.

Loopbaanbegeleiding via 'Pionier' in GT2

Inge Caelen, Connect College te Echt (i.caelen@student.fontys.nl)
Begeleider Fontys: Reggie Berkers (r.berkers@fontys.nl)
Begeleider Connect College:

De titel van mijn onderzoek is LOB op GT2, een onderzoek naar de LOB begeleiding op gt2 op het Connect College. Op het Connect College maken ze dit jaar voor het eerst gebruik van de methode Pionier voor de LOB lessen op GT2. Het onderzoek is gericht op de vraag in welke mate deze methode bijdraagt aan de keuze. De lessen zijn aan de hand van de methode onderworpen en uitgevoerd.

Fontys Lerarenopleiding Sittard
Bernardinuscollege
Beroepscollege Parkstad Limburg
Blariacumcollege
BC Broekhin
Charlemagne College
Connect College
DaCapo College
Graaf Huyn College
LVO Maastricht
LVO Parkstad
LVO Weert
Sintermeertencollege
S.G. Sophianum
Trevianum Scholengroep
S.G. Sint Ursula
Welten-instituut (Open Universiteit)
TIER (Universiteit Maastricht)
School of Business and Economics (Universiteit Maastricht)